

El tractament de vós

Pere ELIÉS

És cosa prou coneguda de tothom la descurança en el llenguatge emprat en els mitjans de comunicació en general i en el que fan servir alguns escriptors. Fins i tot, Joaquim Molas, catedràtic de llengua i literatura catalanes a la Universitat de Barcelona, deia: «L'escriptor té l'obligació d'escriure el llenguatge que parla.» És clar!, però que es parli correctament, i això és dubtós. En el període anomenat de *resistència* vaig escriure aquests versos:

Si la paraula d'un poble
és verb, és vida i amor,
cal conservar-la ben noble
i defensar-la amb fervor.

Dit això a guisa de preàmbul, observem que tot bon català sap que el tractament de **tu** a casa nostra reflecteix intimitat i franquesa, i el **vós**, distinció i respecte en les relacions socials. Però, i el **vostè**? El **vostè** (segona persona que manleva la tercera del verb) té sentit de distanciament i és bastard, artificial; a més a més, és relativament recent en la nostra geografia. Vegem-ho:

«El vostè fa tuf de botifler», ens ha dit l'escriptor Avel·lí Artís Gener. Cercant l'etimologia d'aquest mot espuri, vaig llegir que en els resultats subsegüents a la caiguda i desaparició del feudalisme, els senyors continuaren emprant el mateix tractament de **tu** als qui havien estat fins aleshores els seus vassalls; però aquests, que havien esdevingut nobles, s'entestaren que els donessin el mateix tractament de **vós**. Tal comportament portà en ambdós bàndols greus polèmiques de rang i, a fi d'acabar-les, va sorgir el *vuestra merced*, *vuested* i més modernitzat, l'*usted*. L'adaptació al català fou *vostè*.

El bo del cas és —i cal saber-ho i remarcar-ho— que aquest tercer tractament no va contagiar-se a la noblesa catalana d'aquella època. Va ser més endavant, sota el regnat de Ferran VII, «el Deseado» (1784-1833), que, per relacions polítiques i d'etiqueta social, va començar a conèixer-se i a introduir-se el mot *vostè* entre la futura burgesia de casa i, de fet, reportà una rivalitat entre l'home de muntanya i el de ciutat. Aquest tractament postís «*ha adquirit carta de naturalesa*», subratlla el gramàtic Albert Jané. Tanmateix, aquest pas no ens beneficia gens.

En realitat, hom ha fet córrer molt la ploma, com solem dir vulgarment, usant i abusant del tractament, tant en la premsa (articles, cartes i anuncis publicitaris) com en la ràdio i la televisió catalanes en general. A TV3, pel que concerneix els intervis i sempre que s'adrecen als telespectadors, és una coacció constant per part dels presentadors i locutors fer ús del *vostè*, tractament que traïx la interpretació del subjecte i de l'orella

ensem. Així, per exemple, hem sentit: «D'aquí a breus moments veuran "30 minuts".» Aquest *veuran* a qui es refereix?: A ells, a vosaltres? No seria més concret dir «D'aquí a breus moments *veureu* «30 minuts»»? Un altre exemple de frase adreçada al visitant: «Gràcies per la seva companyia.» De qui? Senzillament dient «Gràcies per la *vostra* companyia» desapareix la confusió. Avel·lí Artís-Gener, en l'article «Ni mestretites ni setciències», es demanava: «¿Reporta algun benefici a la nostra llengua que algú immanent —i desconexedor— hagi foragitat de TV3 el **tu** i el **vós** i hagi imposat el botifler *vostè*?»

Volem demanar a tothom, però especialment als professors de català, als periodistes i als escriptors, que donin l'exemple de bandejar el *vostè* i emprin el **TU** i el **VÓS** (i vosaltres) i sentin la flameta humana que engendren aquests dos pronoms. ♦

ARDEVOL

Maquetació de llibres

Jordi Ardèvol – Tel./Fax: 93 302 68 55
e. e.: jardevol@teleline.es

El meu estudi està dedicat a la compaginació de llibres de tot tipus:

- Si sou editorial, institució o associació i publiqueu habitualment llibres o revistes, potser us poden interessar els meus serveis.
- Si teniu el projecte o il·lusió de publicar un llibre, telefoneu-me, us explicaré les diverses possibilitats, costos i camins per a aconseguir-ho.